องค์ประกอบสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3

Components of Instruction Competencies in Active Learning in Schools under Sakon Nakhon Primar Educational Service Area 3

ศิรสิทธิ์ ไตรธิเลน[1] วันเพ็ญ นันทะศรี[2] ปัณฑิตา อินทรักษา[3]
Sirasit Taithiren, Wanphan Nantasee, Pundita Intharaksa

บทคัดย่อ (Abstract)

บทความวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาองค์ประกอบของสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 เป็นการวิจัยเอกสารดำเนินการ 2 ขั้นตอน คือ 1) ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จำนวน 10 แหล่ง เพื่อสังเคราะห์องค์ประกอบ และ 2) ยืนยันองค์ประกอบ ตามกรอบที่ได้สังเคราะห์จากเอกสารโดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบวิเคราะห์เอกสารและแบบสอบถามความคิดเห็นชนิดแบบมาตราส่วนประมาณค่าชนิด 5 ระดับ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบของสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูในโรงเรียน มี 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การออกแบบการเรียนรู้ มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$= 4.86, S.D. = 0.36) 2) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$= 4.82, S.D.= 0.44) 3) การใช้และพัฒนาสื่อ เทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้ มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$= 4.75, S.D.= 0.42) และ 4) การวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$=4.93, S.D.=0.25)

คำสำคัญ (Keywords) : สมรรถนะ; องค์ประกอบสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุก; การจัดการเรียนรู้เชิงรุก

Abstract

The purpose of this research was to study the Components of Instruction Competencies in Active Learning at the schools under Sakon Nakhon Primar Educational Service Area 3. Document research method was employed which was divided into five steps: 1) studying relevant theories and ten related research papers, and 2) approved the

Received: 2025-07-21 Revised: 2025-08-03 Accepted: 2025-08-05

[1] นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร Student Master of Education Program, Department of Education Administration and Development, Sakon Nakhon Rajabhat University. E-mail: sirasit.tr63snru.ac.th

[2] อาจารย์ที่ปรึกษา สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร Advisor Department of Education Administration and Development, Sakon Nakhon Rajabhat University. E-mail: wanphen48@gmail.com

[3] อาจารย์ที่ปรึกษา สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร Advisor Department of Education Administration and Development, Sakon Nakhon Rajabhat University. E-mail: Pundita.ink@gmail.com

components of the school leadership directors by five experts. The research instruments were data analysis and synthesis form and a 5-point Likert scale questionnaire. The data were analyzed by using means and standard deviation.

The research findings indicated that there were six main components of the school leadership: 1) Instructional design consisted of scoring highest at ($\overline{X}$= 4.86, S.D.= 0.36). 2) Student-centered learning consisted of scoring highest at ($\overline{X}$= 4.82, S.D.= 0.44). 3) Use and Development of Media and Technology for Learning Management consisted of scoring highest ($\overline{X}$= 4.75, S.D.= 0.42). 4) Educational Measurement and Evaluation consisted of scoring highest at ($\overline{X}$=4.93, S.D.=0.25).

Keywords: competence; components of instruction competencies in active learning; active learning

บทนำ (Introduction)

การศึกษาขั้นพื้นฐานจัดเป็นระบบการศึกษาที่เป็นหัวใจหลักในการพัฒนาพลเมืองของชาติให้เป็นผู้มีความรู้ มีคุณภาพ มีศักยภาพในการพัฒนาตนเองตลอดจนเป็นกำลังในการ พัฒนาเศรษฐกิจพัฒนาสังคมให้เจริญก้าวหน้าในอนาคต (สำนักพัฒนาครูและบุคลากรการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2560: 1) การพัฒนาคนโดยใช้การศึกษาเป็นเครื่องมือจึงถือเป็นก้าวแรกที่ สำคัญของการพัฒนาประเทศชาติให้มีความเจริญก้าวหน้าไปในทิศทางที่ดี การศึกษาจึงเปรียบเสมือนเข็มทิศกำหนดทิศทางความรุ่งเรืองหรือตกต่ำของสังคมได้ โดยเฉพาะในระดับ สถานศึกษานั้นการพัฒนาวิชาชีพครูยุคใหม่ภายใต้ยุทธศาสตร์ของการปฏิรูปการศึกษามี ความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะเป็นแนวทางในการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ ยิ่งขึ้น โดยมีจุดเน้นอยู่ที่ความสามารถในเชิงสมรรถนะเป็นฐานในการทำงานทางวิชาชีพซึ่งมี ความจำเป็นต่อการปฏิบัติงาน การจัดการเรียนการสอน ตลอดจนการเสริมสร้างองค์ความรู้ ใหม่เพื่อสร้างสรรค์นวัตกรรมสู่สังคม (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2553: 1)

ปัญหาการจัดการเรียนรู้ของครูในสถานศึกษา พบว่า ครูส่วนใหญ่ไม่ได้รับการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของนักเรียนอย่างเป็นระบบเท่าที่ควร ทั้งด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ด้านการบริหารหลักสูตร ด้านการวัดและประเมินผลการจัดการเรียนรู้ ด้านการใช้สื่อและเทคโนโลยีสารสนเทศ ด้านบริหารจัดการ ชั้นเรียน และด้านการวิจัยทางการศึกษาซึ่งสอดคล้องกับ ชนานัญ สุดโต (2566: 3) กล่าวว่าสถานศึกษาไม่มีการกำกับดูแลและส่งเสริม ให้แก้ปัญหาในลักษณะของการวิจัยขาดการส่งเสริมให้ครูมีการพัฒนาวิธีการจัดกระบวนการเรียนรู้อย่างหลากหลายและต่อเนื่อง ซึ่งการพัฒนาสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในสถานศึกษา เป็นกระบวนการที่สำคัญอย่างหนึ่งสำหรับการเสริมสร้างสมรรถนะครูให้สามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเชิงรุกได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเป็นการพัฒนาสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนการสอนแบบเน้นพัฒนากระบวนการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนประยุกต์ใช้ทักษะและเชื่อมโยงองค์ความรู้นำไปปฏิบัติ เพื่อแก้ไขปัญหาหรือประกอบอาชีพในอนาคตเป็นกระบวนการสำคัญที่จะทำให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ สามารถนำองค์ความรู้นั้นมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ส่งผลต่อการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพ (ยุภาลัย มะลิซ้อน, 2563: 234)

สมรรถนะเป็นคุณลักษณะความสามารถของบุคคลที่แสดงออกมา ซึ่งสามารถวัดและสังเกตเห็นได้ว่าเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ ทักษะและลักษณะอื่น ๆ ที่โดดเด่นกว่าบุคคลอื่น ๆ ในองค์กร ส่งผลให้มีการปฏิบัติงานบรรลุตามเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพและประสบผลสำเร็จ ซึ่งคุณลักษณะเหล่านี้ได้แก่ ความรู้ ทักษะ บุคลิกภาพ แรงจูงใจทางสังคมลักษณะนิสัยส่วนบุคคล ตลอดจนรูปแบบความคิด และวิธีการคิด ความรู้สึกและการกระทำ (อนงค์นาถ เคนโพธิ์, 2562: 109) สมรรถนะของครูนั้นสามารถส่งผลต่อคุณภาพของการจัดการศึกษา ดังนั้น จำเป็นต้องมีการพัฒนาครูให้มีการสมรรถนะ 4 ประการ คือ การสอนในชั้นเรียน การบริหารจัดการชั้นเรียน การวัดผลระหว่างเรียน และสมรรถนะด้านทักษะชีวิตส่วนตน เพราะสมรรถนะเหล่านี้ของครูส่งผลต่อผลการเรียนรู้ของนักเรียนมากที่สุด (พวงเพ็ญ อินทรประวัติ, 2564: 193)

สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูถือเป็นตัวบ่งชี้ที่สำคัญยิ่งในการจัดการเรียนรู้ การใช้ความรู้ ความเข้าใจ และทักษะปฏิบัติในการจัดการเรียนรู้โดยใช้กลวิธีการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมและหลากหลาย มีความสามารถในการใช้สื่อ แหล่งเรียนรู้ ตลอดจนการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ รวมทั้งการมีคุณลักษณะที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ ดังนั้น สมรรถนะการจัดการเรียนรู้จึงเป็นความสามารถในเชิงพฤติกรรมของครูที่เกิดจากการประยุกต์ใช้ความรู้ ทักษะและคุณลักษณะในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ บรรลุผลสำเร็จตามมาตรฐานที่ได้กำหนดไว้ (ประยูร บุญใช้, 2563: 243)

จากที่กล่าวมาข้างต้นผู้วิจัยได้เห็นถึงความสำคัญของสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในโรงเรียน ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่ศึกษา องค์ประกอบสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูในโรงเรียน เพื่อประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 และหาแนวทางในการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 และนำผลการวิจัยไปใช้ในการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูในโรงเรียนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

เพื่อศึกษาองค์ประกอบของสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

1. ขอบเขตของการวิจัย

1.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

การสังเคราะห์องค์ประกอบ โดยศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจากแหล่งข้อมูล จำนวน 10 แหล่ง เพื่อนำมาวิเคราะห์และสังเคราะห์องค์ประกอบของสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูในโรงเรียน

1.2 ขอบเขตด้านผู้ให้ข้อมูล

การยืนยันความเหมาะสมขององค์ประกอบของสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูในโรงเรียน โดยการสอบถาม ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ประกอบด้วย

1.2.1 อาจารย์ผู้สอนในระดับอุดมศึกษา มีตำแหน่งทางวิชาการไม่ต่ำกว่าผู้ช่วยศาสตราจารย์ วุฒิการศึกษาไม่ต่ำกว่าระดับปริญญาเอก สาขาวิชาที่เกี่ยวข้องหรือสัมพันธ์กับการศึกษาประสบการณ์การทำงานไม่น้อยกว่า 5 ปี จำนวน 2 คน

1.2.2 ผู้บริหารสถานศึกษา วิทยฐานะไม่ต่ำกว่าชำนาญการพิเศษ วุฒิการศึกษาไม่ต่ำกว่าระดับปริญญาโท สาขาวิชาเกี่ยวข้องหรือสัมพันธ์กับการศึกษา ประสบการณ์การทำงานไม่น้อยกว่า 5 ปี จำนวน 1 คน

1.2.3 ครู วิทยฐานะไม่ต่ำกว่าชำนาญการพิเศษ วุฒิการศึกษาไม่ต่ำกว่าระดับปริญญาโท สาขาวิชาเกี่ยวข้องหรือสัมพันธ์กับการศึกษา ประสบการณ์การทำงานไม่น้อยกว่า 10 ปี จำนวน 2 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือเป็นแบบสอบถาม เพื่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิยืนยันความเหมาะสมขององค์ประกอบของสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูในโรงเรียน แบบสอบถาม เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ชนิด 5 ระดับ โดยใช้เกณฑ์การให้คะแนนประยุกต์ตามแนวทางของ Likert และ บุญชม ศรีสะอาด (2554: 121) ซึ่งได้กำหนดค่าคะแนนของคะแนนช่วงน้ำหนักเป็น 5 ระดับ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ขอหนังสือราชการจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร เพื่อขออนุญาตในการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.2 ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปส่งด้วยตนเอง โดยมีการนัดหมายล่วงหน้า เพื่อชี้แจงแนะนำเบื้องต้น กำหนดนัดหมาย และสถานที่ก่อนที่ผู้วิจัยจะไปสอบถาม พร้อมทั้งจัดส่งเอกสารโครงร่างและแบบสอบถามล่วงหน้าไม่น้อยกว่า 7 วัน

3.3 ดำเนินการเก็บข้อมูลตามที่ได้นัดหมายไว้ และรวบรวมผลการตอบแบบสอบถาม ตรวจสอบความครบถ้วนสมบูรณ์

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ โดยยืนยันความเหมาะสมขององค์ประกอบในแต่ละองค์ประกอบที่ ผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.51 ขึ้นไป การวิเคราะห์ข้อมูล โดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และให้ความหมายของค่าเฉลี่ยเป็นรายข้อ

ผลการวิจัย (Research Results)

ตอนที่ 1 ผลการสังเคราะห์องค์ประกอบของสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

ตาราง 1 การสังเคราะห์องค์ประกอบของสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูในโรงเรียน

นักวิชาการ/นักวิจัย องค์ประกอบสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู	ยุภาลัย มะลิซ้อน (2563)	วาริน์ทพร ฟันเฟื่องฟู (2563)	ศักดินรินทร์ นิลรัตน์ศิริกุล (2563)	เพชรจันทร์ ภูทะวัง (2565)	จิณัฐตา วรรณเกษม (2566)	ธนสุชาพร มิ่งขวัญ (2566)	ภาสุดา ภาคาผล (2566)	วาสนา โพธิ์ศรี (2566)	รณชิต อภัยวาทิน (2567)	Stacy (2015)	ความถี่	ร้อยละ	ตัวแปรที่คัดสรร
1. การออกแบบการเรียนรู้											9	90	√
- การออกแบบการเรียนรู้	√	√	√		√								

- การออกแบบการเรียนรู้เชิงรุก								√					
- การออกแบบกิจกรรมและจัดทำแผนการเรียนรู้แบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก				√									
- การพัฒนาหลักสูตรและการออกแบบการเรียนรู้									√				
- ออกแบบการเรียนการสอน						√				√			
2. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ											9	90	√
- การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการคิดระดับสูง และ ปฏิบัติ	√							√					
- การเรียนรู้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้		√											
- จัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ			√	√	√				√				
- การจัดการเรียนรู้ผ่านกระบวนการคิดและการลงมือปฏิบัติ						√							
- การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก							√						
3. การใช้และพัฒนาสื่อเทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้											10	100	√
- การใช้และพัฒนาสื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้	√		√		√								
- การพัฒนาสื่อนวัตกรรมการเรียนรู้		√											
- การใช้และพัฒนาสื่อและแหล่งเรียนรู้แบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก				√			√	√					
- การใช้เทคโนโลยีเป็นสื่อในการสอน						√				√			

- การพัฒนาและใช้สื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา									√				
4. การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้											3	30	
- การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้		√											
- การจัดทำแผนการเรียนรู้เชิงรุก							√						
- ใช้วิธีการสอนที่ตอบสนองความต้องการของผู้เรียนได้						√							
5. ความรู้ด้านเนื้อหาวิชาที่สอน ทฤษฎีการเรียนรู้และการสอน									√		1	10	
6. การวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้											10	100	√
- การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริง	√												
- การวัดและประเมินผลการเรียนรู้		√	√				√		√				
- การประเมินผลการเรียนการสอนแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก				√									
- การวัดประเมินผล					√								
- ประเมินการเรียนรู้ของผู้เรียน						√				√			
- การวัดและประเมินผลการเรียนรู้เชิงรุก								√					
รวม	**4**	**5**	**4**	**4**	**4**	**5**	**4**	**4**	**5**	**4**			

จากตารางที่ 1 ผลการสังเคราะห์องค์ประกอบของสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 พบว่า ซึ่งในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้คัดสรรองค์ประกอบของภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ที่มีค่าความถี่ตั้งแต่ 5 ขึ้นไป หรือร้อยละ 50 จะได้องค์ประกอบสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุก 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การออกแบบการเรียนรู้ 2) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ 3) การใช้และพัฒนาสื่อ เทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้ และ 4) การวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้

ตอนที่ 2 ผลการยืนยันองค์ประกอบของสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูในโรงเรียน

ตารางที่ 2 แสดงผลการยืนยันองค์ประกอบสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูในโรงเรียน

ข้อที่	องค์ประกอบ	ความเหมาะสม		
		$\overline{X}$	S.D.	แปลผล
1. การออกแบบการจัดการเรียนรู้		4.86	0.36	มากที่สุด
1.1	ศึกษาและวิเคราะห์หลักสูตรสถานศึกษาและมาตรฐานการเรียนรู้	4.80	0.45	มากที่สุด
1.2	นำมาตรฐานการเรียนรู้มาวางแผนและออกแบบการจัดการเรียนรู้	4.80	0.45	มากที่สุด
1.3	ศึกษา วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของผู้เรียน	5.00	0.00	มากที่สุด
1.4	กำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ที่ชัดเจน	5.00	0.00	มากที่สุด
1.5	ออกแบบกิจกรรมที่ส่งเสริมทักษะการคิดและการปฏิบัติ	4.80	0.45	มากที่สุด
1.6	เลือกใช้สื่อการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับเนื้อหา	4.80	0.45	มากที่สุด
1.7	ออกแบบการวัดและประเมินผลที่สามารถสะท้อนผลการเรียนรู้ของผู้เรียนได้อย่างแท้จริง	4.80	0.45	มากที่สุด
2. การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ		4.82	0.44	มากที่สุด
2..1	จัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความต้องการหรือความใส่ใจของผู้เรียน	4.80	0.45	มากที่สุด
2.2	เลือกใช้กิจกรรมสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้	4.60	0.55	มากที่สุด
2.3	จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของกระบวนการเรียนรู้	4.80	0.45	มากที่สุด
2.4	จัดกิจกรรมที่คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล	5.00	0.00	มากที่สุด
2.5	เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง	5.00	0.00	มากที่สุด
2.6	จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมทักษะการคิด วิเคราะห์ การลงมือปฏิบัติจริง	4.60	0.55	มากที่สุด
2.7	จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม	4.60	0.55	มากที่สุด
2.8	มีการเลือกใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย	5.00	0.55	มากที่สุด
2.9	มีการวัดผลและประเมินพัฒนาการของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง	5.00	0.00	มากที่สุด
3. การใช้และพัฒนาสื่อ เทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้		4.75	0.42	มากที่สุด
3.1	ครูศึกษาและวิเคราะห์จุดประสงค์การเรียนรู้	4.60	0.55	มากที่สุด
3.2	เลือกใช้สื่อ เทคโนโลยีที่มีคุณภาพ	4.80	0.45	มากที่สุด
3.3	เลือกสื่อที่มีลักษณะน่าสนใจและดึงดูดความสนใจ	4.80	0.45	มากที่สุด
3.4	เลือกใช้สื่อที่มีความเหมาะสมกับผู้เรียนและจำนวนนักเรียน	5.00	0.00	มากที่สุด
3.5	เลือกใช้สื่อที่สามารถเก็บรักษา และบำรุงรักษาได้สะดวก	4.60	0.55	มากที่สุด
3.6	จัดแหล่งเรียนรู้ และเทคนิควิธีการสอนที่หลากหลาย	4.80	0.45	มากที่สุด
3.7	เลือกสื่อที่มีความเหมาะสมกับสภาพแวดล้อม	4.60	0.55	มากที่สุด
3.8	พัฒนาตนเองใยการผลิต และพัฒนาสื่อการเรียนการสอน	4.80	0.45	มากที่สุด
3.9	เลือกสื่อและแหล่งเรียนรู้เหมาะสมกับลักษณะของผู้เรียน	5.00	0.00	มากที่สุด

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ข้อที่	องค์ประกอบ	ความเหมาะสม		
		$\overline{X}$	S.D.	แปลผล
4. การวัดและประเมินผลการเรียนรู้		4.93	0.25	มากที่สุด
4.1	ออกแบบและสร้างเครื่องมือการวัดผลและประเมินผลอย่างหลากหลาย	5.00	0.00	มากที่สุด
4.2	นำเครื่องมือวัดและประเมินผลไปใช้	4.80	0.45	มากที่สุด
4.3	เลือกใช้เครื่องวัดและประเมินผลการเรียนรู้ผู้เรียนที่หลากหลาย	5.00	0.00	มากที่สุด
4.4	วัดและประเมินผลการเรียนรู้ผู้เรียนตามสภาพจริง	5.00	0.00	มากที่สุด
4.5	ตรวจสอบและวิเคราะห์ผลการวัด	5.00	0.00	มากที่สุด
4.6	นำผลการประเมินการเรียนรู้มาใช้ในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้	4.80	0.45	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ยภาพรวม		**4.84**	**0.38**	**มากที่สุด**

จากตารางที่ 2 ผลการยืนยันองค์ประกอบของสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูในโรงเรียน พบว่า ผลการยืนยันองค์ประกอบหลักภาพรวม พบว่า ทุกองค์ประกอบมีความเหมาะสมอยู่ในระดับ มากที่สุด ($\overline{X}$= 4.84, S.D.=0.38) โดยองค์ประกอบที่มีค่าเฉลี่ยรายด้าน ดังนี้ การออกแบบการจัดการเรียนรู้ ($\overline{X}$= 4.86, S.D.= 0.36) การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ($\overline{X}$= 4.82, S.D.= 0.44) การใช้และพัฒนาสื่อเทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้ ($\overline{X}$= 4.75, S.D.= 0.42) และการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ($\overline{X}$=4.93, S.D.=0.25)

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

จากการศึกษาเกี่ยวกับองค์ประกอบของสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 ในครั้งนี้ผลการวิจัยพบว่า มี 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การออกแบบการจัดการเรียนรู้ 2) การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ 3) การใช้และพัฒนาสื่อเทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้ และ 4) การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ เนื่องจากองค์ประกอบดังกล่าวส่งเสริมให้ครูจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่กระตุ้นการมีส่วนร่วมของผู้เรียน พัฒนาทักษะการคิดขั้นสูง ส่งเสริมการเรียนรู้ที่ยั่งยืน พัฒนาทักษะทางสังคมและการสื่อสาร ตอบสนองต่อความแตกต่างระหว่างบุคคล และสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน ซึ่งมีความสอดคล้องกับ วาสนา โพธิ์ศรี(2566: 28-29) ได้กล่าวว่า สมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุก มี 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การออกแบบการเรียนรู้เชิงรุก 2) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการคิดและการปฏิบัติ 3) การใช้และพัฒนาสื่อเทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก และ 4) การวัดและประเมินผลการเรียนรู้เชิงรุก และความสอดคล้องกับ จิณัฐตา วรรณเกษม (2566: 40) ได้กล่าวว่า สมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุก มี 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การออกแบบการเรียนรู้ 2) การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ 3) การใช้และพัฒนาสื่อการเรียนรู้ และ 4) การวัดประเมินผล

อีกทั้งองค์ประกอบทั้ง 4 ของสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูในโรงเรียนเป็นไปตามแนวทางการศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องรวมไปถึงการตอบแบบสอบถามของผู้ทรงคุณวุฒิ ได้องค์ประกอบดังต่อไปนี้

1. การออกแบบการจัดการเรียนรู้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการออกแบบการจัดการเรียนรู้เป็นกระบวนการวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบตามหลักสูตรสถานศึกษาและมาตรฐานการเรียนรู้ มีการวิเคราะห์ผู้เรียนอย่างรอบด้าน กำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ที่ชัดเจน ออกแบบกิจกรรมที่ส่งเสริมทักษะการคิดและการปฏิบัติ เลือกใช้สื่อการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับเนื้อหาและออกแบบการวัดและประเมินผลที่สามารถสะท้อนผลการเรียนรู้ของผู้เรียนได้อย่างแท้จริง เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพและสามารถพัฒนาตนเองได้อย่างรอบด้าน ซึ่งสอดคล้องกับ Reigeluth, C.M., & CarrChellman, A.A. (2009: 32) อ้างถึงใน อลงกรณ์ อัศวโสวรรณ (2566: 13) กล่าวว่า การออกแบบการจัดการเรียนรู้ เป็นกระบวนการสำหรับการตัดสินใจเลือกวิธีการจัดการเรียนการสอนที่ดีที่สุดเพื่อให้ผู้เรียน มีการเปลี่ยนแปลงด้านความรู้และพฤติกรรม

2. การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเป็นการดำเนินการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความต้องการหรือความใส่ใจของผู้เรียน สามารถส่งเสริมพัฒนาการของผู้เรียนทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา รวมทั้งมุ่งเน้นให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของกระบวนการเรียนรู้ คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ผ่านกิจกรรมที่ส่งเสริมทักษะการคิด วิเคราะห์ การลงมือปฏิบัติจริงและการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม มีการเลือกใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย และมีการวัดผลและประเมินพัฒนาการของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับ วริษา เจียวิริยบุญญา (2564: 32) กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์และมีส่วนร่วมในการสร้างองค์ความรู้และประยุกต์ใช้ความรู้ โดยครูใช้เทคนิคกระบวนการจัดสถานการณ์การเรียนรู้เพื่อให้กิจกรรมและสาระการเรียนรู้ตรงกับความถนัด ความสามารถ ความสนใจของผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนเกิดพัฒนาการทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาอย่างเต็มศักยภาพ

3. การใช้และพัฒนาสื่อ เทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ การใช้และพัฒนาสื่อเทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้ เป็นพฤติกรรมหรือการกระทำที่แสดงออกถึงการศึกษาและวิเคราะห์จุดประสงค์การเรียนรู้ เลือกใช้สื่อทีมีคุณภาพ มีลักษณะน่าสนใจและดึงดูดความสนใจ มีความเหมาะสมกับผู้เรียนและจำนวนนักเรียน สามารถเก็บรักษา และบำรุงรักษาได้สะดวก ตลอดจนแหล่งเรียนรู้ สภาพแวดล้อมและเทคนิควิธีการที่หลากหลายเพื่อใช้เป็นตัวกลางในการถ่ายทอดหรือนำความรู้ในลักษณะต่าง ๆ จากผู้สอนไปยังผู้เรียนให้เข้าใจความหมายได้ตรงกัน ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตาม จุดประสงค์ของการเรียนการสอนที่กำหนดไว้ ซึ่งสอดคล้องกับ ภาสุดา ภาคาผล (2566: 23) กล่าวว่า การใช้สื่อและแหล่งการเรียนรู้ เป็นพฤติกรรมหรือการกระทำที่แสดงออกถึงการเลือกใช้สื่อ และแหล่งการเรียนรู้ได้เหมาะสมกับมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด จุดประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหา และกิจกรรมการเรียนรู้ การเลือกใช้สื่อและแหล่งการเรียนรู้ได้เหมาะสมกับวัยและระดับชั้นของผู้เรียน และการแนะนำวิธีการเข้าถึงการเลือก การวิเคราะห์ และการประเมินข้อมูล ข่าวสารต่าง ๆ จากแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลายให้แก่ผู้เรียน

4. การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ เป็นพฤติกรรมหรือการกระทำที่แสดงออกในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ผู้เรียนที่หลากหลายและประเมินตามสภาพจริง มีการออกแบบและสร้างเครื่องมือการวัดผลและประเมินผลอย่างหลากหลาย นำเครื่องมือวัดและประเมินผลไปใช้ ตรวจสอบและวิเคราะห์ผลการวัด และนำผลการประเมินการเรียนรู้มาใช้ในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับ วารินท์พร ฟันเฟื่องฟู (2563: 200) กล่าวว่า การวัดและประเมินผล

การเรียนรู้ เป็นพฤติกรรมหรือการกระทำที่แสดงออกในการวัด และประเมินผลการเรียนรู้ผู้เรียน ประกอบด้วย การสร้างเครื่องมือวัดและประเมินผล การใช้วิธีการ และเครื่องมือวัดและประเมินผล การส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมประเมิน

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย (Research Knowledge)

ผู้วิจัย ได้ค้นพบองค์ประกอบสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูในโรงเรียนที่สำคัญ 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การออกแบบการเรียนรู้ 2) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ 3) การใช้และพัฒนาสื่อ เทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้ และ 4) การวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ ซึ่งสามารถสรุปเป็นแผนภาพดังนี้

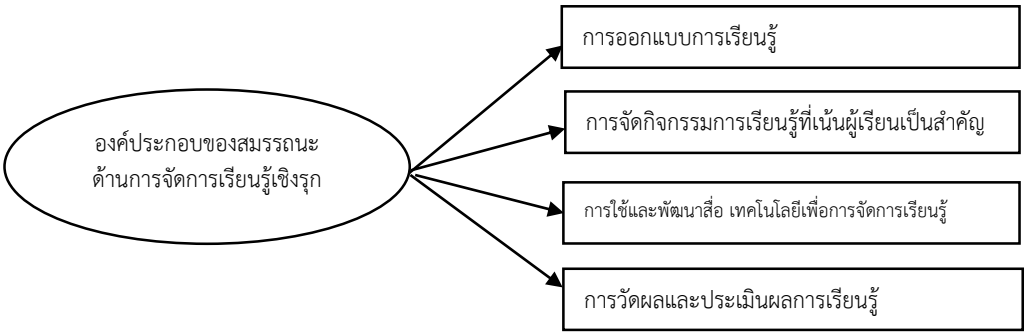

ภาพประกอบ 1 องค์ประกอบของสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ครูผู้สอน และสถานศึกษาสามารถนำองค์ประกอบสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูในโรงเรียนไปเป็นแนวทางในการพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกในชั้นเรียน

1.2 ครูผู้สอนควรออกแบบการเรียนรู้ในลักษณะบูรณาการ เช่น มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การใช้สื่อเทคโนโลยีดิจิทัลและมีการการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับจุดประสงค์และเนื้อหา

2. ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาองค์ประกอบสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูในโรงเรียน เพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

2.2 ควรศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูในโรงเรียน

เอกสารอ้างอิง (References)

จิณัฐตา วรรณเกษม. (2566). **การพัฒนาสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3. กาฬสินธุ์.** กลุ่มงานส่งเสริมพัฒนาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานและกระบวนการเรียนรู้: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3.

ชนานัญ สุดโต. (2566). **การพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและ การศึกษาตามอัธยาศัย ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.** วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

ธนสุชาพร มิ่งขวัญ. (2566). **ปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยการบริหารวิชาการที่ส่งผลต่อสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานนทบุรี.** ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

บุญชม ศรีสะอาด. (2554). **การวิจัยเบื้องต้น.** พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

ประยูร บุญใช้. (2563). สมรรถนะการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ของครูประถมศึกษา. **วารสารเซนต์จอห์น**. 23(33): 240-258.

พวงเพ็ญ อินทรประวัติ. (2564). สมรรถนะของครู 4 ด้านที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน มากที่สุด. **วารสารวิชาการศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ**. 22(1): 180-195.

เพชรจันทร์ ภูทะวัง. (2565). **การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.** วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาการบริหารและพัฒนาการศึกษา. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

ภาสุดา ภาคาผล. (2566). **การประเมินความต้องการจำเป็นในการส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง**. สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ยุภาลัย มะลิซ้อน. (2563). การพัฒนาสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคามเขต 2. **วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์.** 7(8): 230-243.

รณชิต อภัยวาทิน. (2567). **กลยุทธ์การพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของผู้สอน ระดับปฐมวัย โรงเรียนนภาเชียงใหม่**. การค้นคว้าอิสระ ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

วารินท์พร ฟันเฟื่องฟู. (2563). สมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของนักศึกษาวิชาชีพครู. **วารสารวไลยอลงกรณ์ปริทัศน์ (มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์)**. 10(3): 193-202.

วริษา เจียวิริยบุญญา. (2564). **ปัจจัยทางการบริหารที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2**. วิทยานิพนธ์ ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

วาสนา โพธิ์ศรี. (2566). **การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสารคาม เขต 1.** วิทยานิพนธ์ ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาการบริหารและพัฒนาการศึกษา. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

ศักดิ์นรินทร์ นิลรัตน์ศิริกุล. (2563**). การพัฒนาสมรรถนะครู ด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก: กรณีศึกษาสหวิทยาเขตสตึก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32**. วิทยานิพนธ์ ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาการบริหารและพัฒนาการศึกษา. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2553). **ยุทธศาสตร์การพัฒนาวิชาชีพครูในสถานศึกษา.** กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.

สำนักพัฒนาครูและบุคลากรการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2560). **รายงานผลการดำเนินงานของสำนักพัฒนาครูและบุคลากรการศึกษาขั้นพื้นฐาน**. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.

อนงค์นาถ เคนโพธิ์. (2562). **การพัฒนารูปแบบการนิเทศเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียนประถมศึกษา.** วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาการบริหารและพัฒนาการศึกษา. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

อลงกรณ์ อัศวโสวรรณ. (2566). **การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการคิดเชิงออกแบบเพื่อส่งเสริมความสามารถในการออกแบบการจัดการเรียนรู้ และการรู้คิดของนักศึกษาวิชาเอกสังคมศึกษา**. สถาบันวิจัยและพัฒนา. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

Reigeluth, C. M., & Carr-Chellman, A. A. (Eds.). (2009). **Instructional-design theories and models: Building a common knowledge base** (Vol. 3). New York: Routledge.

Stacy, Z. (2015). **English Education.** Miami State: Miami University.